

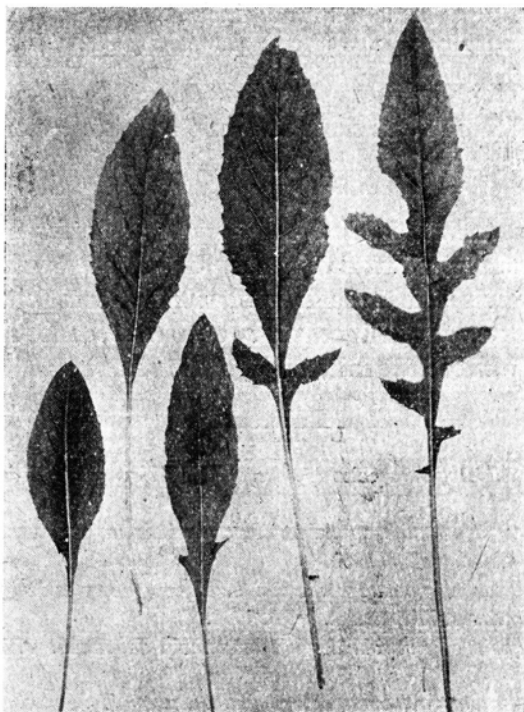
RHAPONTICUM CARTHAMOIDES (WILLD.) ILJIN

Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego

Rhaponticum carthamoides (*Compositae*), roślina zachodniej i środkowej Syberii, najczęściej jednak spotykana na łąkach alpejskich i subalpejskich w górach Kuznieckiego Ała-Tau, Altaju, Tarbagataju i w pasmie Gór Sa-jańskich. Znana jest również pod synonimami: *Centaurea carthamoides* B. Fedtsch., *Leuzea carthamoides* DC. oraz *Cnicus carthamoides* Willd. Pęd jej osiąga 50—150 cm, liście duże (w warunkach Warszawskiego Ogródu Botanicznego w pierwszym roku wegetacyjnym blaszki dolnych, ogonkowych liści dochodziły do 35 cm), (ryc. 1), wielopostaciowe, owłosione szczególnie na powierzchni dolnej; koszyczek kwiatowy pojedynczy, szczytowy. System korzeniowy już u roślin rocznych jest doskonale wykształcony, u roślin starszych kłącza drewnieją.

Kłącza wraz z korzeniami a niekiedy i części nadziemne znajdują od dawna na Syberii szerokie zastosowanie w medycynie ludowej.

W ostatnich latach na terenie Związku Radzieckiego podejmowane są coraz liczniej doświadczenia z zakresu uprawy *Rh. carthamoides*, m. in. w Ogro-

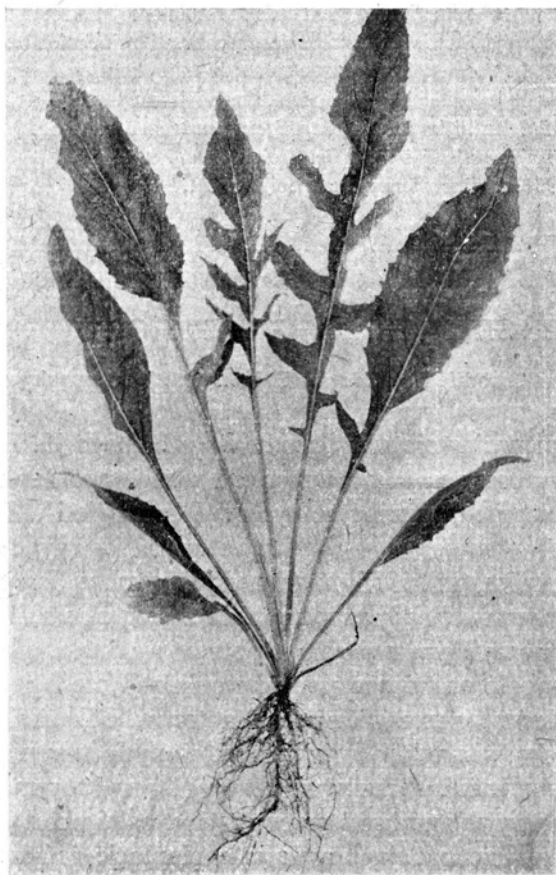
Ryc. 1. Liście *Rhaponticum carthamoides* (Willd.) Iljin (zmniejszenie 4 ×)

dzie Botanicznym w Leningradzie, ponadto prowadzone są badania farmakologiczne i badania składu chemicznego rośliny. Dotychczasowe, jeszcze niekompletne dane wskazują na brak w niej alkaloidów i glikozydów, natomiast w tkance miękkiszowej kory i w rdzeniu korzeni i kłączy (5) stwierdzono występowanie m. in. inuliny i kryształów soli fosforowych. Ponadto w korzeniach zanotowano witaminy A i C, około 5% substancji garbnikowych i wedle niektórych autorów (1 i 4) niewielkie ilości arseniku.

Wedle Saratikowa (4) działanie korzeni *Rh. carthamoides* jest wyraźnie stymulujące, wyraża się to przede wszystkim w poprawie działalności centralnego systemu nerwowego, szczególnie kory mózgowej. Badania Nowosybirskiego Instytutu Medycznego potwierdzają, że preparaty z korzeni tej rośliny mogą być stosowane również w dolegliwościach serca (7).

W Warszawskim Ogrodzie Botanicznym nasiona *Rhaponticum carthamoides* (ze zbioru 1956), otrzymane z Ogrodów Botanicznych w Leningra-

dzie, Moskwie i Kirowsku, wysiano w dniu 13 maja 1957 roku wprost na zagony głęboko przekopane i bogato zasilone ziemią kompostową. Nasiona z dwu pierwszych ogrodów wzeszły 23 maja, zaś z Kirowska 24 maja; w okresie tym notowano temperaturę powietrza wahającą się od 8 do 26°C. Nasiona

Ryc. 2. *Rhaponticum carthamoides* (Willd.) Iljin (zmniejszenie 4×)

wykiełkowały niemal w 100%, siewki rozwijały się doskonale, w pierwszych dniach sierpnia system korzeniowy był już dobrze wykształcony (ryc. 2). Na początku października rośliny wykazywały świeżą zieloność. *Rhaponticum* zakwita w drugim roku, na temat więc owocowania żadnych spostrzeżeń podać nie możemy.

W ciągu lata zagony dwukrotnie odchwaszczono i spulchniono ziemię.

Obserwacje wstępne wydają się wskazywać na to, że *Rhaponticum carthamoides* łatwo da się uprawiać w naszych warunkach klimatycznych.

LITERATURA

1. Czernikowska T. i Michejewa A. 1952, Židkij ekstrakt iz korniewiszcza ľewzei saflorowidnoj kak nowoje stimilirujuszczetje sredstwo. «Aptiecznoje dzieło», nr 5.
2. Encykłopedziczeskij słowar lekarstwiennyh, efirno-maslicznych i jadowityh rastienij, 1951.
3. Index Kewensis, suppl. IX, 1938.
4. Saratikow A., 1949, O stimilirujuszczem dziejstwii sibirskoj ľewzei saflorowidnoj. «Nowyje lekarstwiennyje rastienija Sibiri, ich leczebnyje preparaty i primienienije», wyd. III.
5. Sobolewa R. 1946, Farmakologiczeskoje issledowanije korniej *Leuzea carthamoides* DC. «Nowyje lekarstwiennyje rastienija Sibiri, ich leczebnyje preparaty i primienienije», wyd. II.
6. Sokołow W. 1955, Maralij korień — *Rhaponticum cartgamoides* (Willd.) Iljin — w kulture na siewierie. «Introdukcja rastienij i zielonije stroicielstwo», wyd. IV.
7. Ziemiński S. 1951, Lekarstwiennyje rastienija SSSR.